

برنامه

رهایی از اقتصاد متکی به نفت:

استراتژی‌ها و راهکارهای

حمایت از کار، تولید و سرمایه

دکتر محمد حسن قدیری ایبانه

نامزد اصولگرا، ولایت‌مدار و مستقل

www.ghadiri.ir

mh.ghadiri@gmail.com

الف – استراتژی های حمایت از کار، تولید و سرمایه

نقاط ضعف و قوت بیکاری

در قسمتهای قبلی، محیط ملی و بین المللی و نقاط قوت و ضعف داخلی و نیز فرصتها و فشارهای خارجی و نیز دیدگاه اسلام مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به نقاط ضعف و قوت ناشی از بیکاری و نیز فرصتها و فشارهایی که در سطح خارجی در این ارتباط وجود دارد، تهدیدات موجود در ارتباط با بیکاری مشخص گردند.

نقاط ضعف ناشی از بیکاری

در اینجا مواردی از نقاط ضعف ناشی از بیکاری براساس اهمیت ذکر می گردد:

- کاهش امید به آینده،
- کاهش امنیت ملی،
- کاهش اعتماد به دولت و نظام،
- کاهش اعتقاد به توانایی دین در اداره امور کشور،
- تضعیف باورهای دینی و ایمانی،
- گسترش مهاجرت به سمت شهرهای بزرگ،
- کاهش عزت نفس و اعتماد به خود در بیکاران،
- گسترش نارضایتی از دولت و نظام،
- گسترش بی رویه شهرها،

- گسترش جرم و جنایت،
- گسترش حاشیه‌نشینی در شهرها،
- گسترش آشوب و ناامنی،
- گسترش مفاسد اخلاقی و اجتماعی،
- کاهش امنیت شغلی شاغلین،
- گسترش اعتیاد،
- گسترش رشوه و فساد در دستگاه‌های دولتی،
- فرار مغزها به خارج،
- گسترش نفوذ نیروهای معارض نظام و اسلام،
- طمع کشورهای خصم در سرنگونی نظام و اعمال فشارهای مختلف،
- افزایش تعداد زندانیان.

نقاط قوت ناشی از بیکاری

- نقاط قوت ناشی از بیکاری نیز عبارتند از:
- در دسترس بودن نیروی کار فراوان.
 - کاهش دستمزدها در رقابت بین داوطلبین کار که قیمت تمام شده کالا و خدمات را کاهش می‌دهد.
 - آمادگی بیکاران برای کار در نقاط محروم.
 - گسترش خدمات در رقابت بین شاغلین برای حفظ شغل.

طبیعی است وقتی از قوت‌های ناشی از بیکاری مطالبی به میان می‌آید، بدین معنی نیست که بیکاری مطلوب است. همانطور که نقاط ضعف ناشی از بیکاری نشان می‌دهد مضاراً بیکاری آنچنان زیاد است که نقاط قوت در مقابل آن بسیار ناچیز می‌باشد.

تهدیدات بیکاری

گر چه نقاط ضعف ناشی از بیکاری خود تهدید محسوب می‌شوند، لیکن با توجه به جمیع جهات بویژه با توجه به افزایش توقعات مردم از حکومت، به مقداری فراتر از امکانات کشور و نیز غفلت عمومی از نقش عملکرد خود مردم در بروز مشکلات، می‌توان برخی از تهدیدات ناشی از بیکاری را به شرح زیر بر شمرد:

- گسترش فقر،
- گسترش مهاجرت به سمت شهرهای بزرگ،
- گسترش بی‌رویه شهرها،
- گسترش حاشیه‌نشینی در شهرها،
- سخت‌تر شدن شرایط شاغلین و کاهش امنیت شغلی آنان،
- کاهش عزت نفس و اعتماد به خود در بیکاران،
- گسترش اعتیاد،
- گسترش مفاسد اخلاقی و اجتماعی،
- گسترش جرم و جنایت،
- گسترش فساد اداری،
- گسترش قاچاق کالا و ارز،

- افزایش تعداد زندانیان،
- تسهیلات برای خروج ارز از کشور،
- ممانعت از سرمایه‌گذاری خارجی در ایران،
- تبلیغات برای رواج فرهنگ مصرف‌گرایی،
- تبلیغات برای تضعیف فرهنگ کار در ایران،
- جذب مغزها و کارآفرینان ایرانی به خارج،
- جاسوسی اقتصادی،
- بکارگیری رشوه توسط کشورهای خارجی،
- محدودیت بازار خارجی برای کالاهای ایرانی،
- افزایش تبلیغات تحریک‌آمیز،
- کاهش امید به آینده،
- کاهش اعتماد به دولت و نظام،
- کاهش اعتقاد به توانایی دین در اداره امور کشور،
- تضعیف باورهای دینی و ایمانی،
- گسترش نارضایتی از دولت و نظام،
- گسترش نفوذ نیروهای معارض نظام و اسلام،
- افزایش فشار کشورهای خصم برای سرنگونی نظام و تجزیه کشور،

• تضعیف امنیّت ملی،

• و ...

مراحل تدوین استراتژی

پس از بررسی محیط ملی و محیط بین‌المللی و تعیین نقاط قوت و ضعف در محیط داخلی و نیز بررسی فرصتها و فشارها در محیط بین‌المللی و تعیین تهدیدات اصلی که در ارتباط با معضل بیکاری برای کشور وجود دارد، نوبت به بررسی اهداف، سیاستها و استراتژیها می‌رسد. با توجه به نقاط قوت و ضعف، فرصتها و فشارها و تهدیدات، باید اهداف را تعیین نمود. در قدم بعدی با توجه به مؤلفه‌های فوق‌الذکر جهت تحقق اهداف، باید سیاستها را مشخص ساخت، آنگاه نوبت تعیین استراتژی فرا می‌رسد.

در پایان بخش استراتژیها، با توجه به ابعاد مختلف استراتژی، استراتژی کلی که در بر گیرنده تمامی ابعاد استراتژیها است، جمع‌بندی و تنظیم ارائه می‌گردد.

با توجه به ارزش‌های مورد اعتقاد مردم و مسئولین، خطراتی که از ناحیه بیکاری کشور را تهدید می‌کند و با توجه به نیازها و توانایی‌های کشور، اهداف فرهنگی، اجتماعی برای رفع معضلات به شرح زیر می‌باشند:

اهداف فرهنگی اجتماعی در راستای حل معضل اشتغال

• حاکمیت اسلام و تقویت نظام جمهوری اسلامی،

• تقویت ایمان دینی و عرق ملی،

• حفظ استقلال کشور،

• تأمین و تحقق منافع ملی،

• تأمین امنیت و آرامش عمومی،

• ارتقاء مشارکت عمومی در ایران،

- تحقق توسعه همه جانبه،
- ارتقاء آگاهیهای عمومی و اصلاح فرهنگ عمومی،
- تقویت عزت نفس، یکرنگی، خودباوری، خود اتکایی،
- تقویت روحیه جستجوگری، آینده نگری، برنامه ریزی، تلاش و،
- تقویت انضباط مالی و اجتماعی،
- توسعه کیفی نیروی انسانی و پرورش نیروی انسانی مؤمن، با وجدان، متفکر، مبتکر، متخصص، کار آفرین، پرتلاش و قانع،
- ارتقاء روحیه کار گروهی،
- ارتقاء و بهبود محیط زیست،
- شایسته سالاری،
- افزایش اعتبار بین المللی جمهوری اسلامی ایران.

سیاست‌های فرهنگی اجتماعی

- برای تحقق اهداف مورد نظر که در قسمت قبلی به آن اشاره شد، سیاستهای مناسبی که باید اعمال شود، عبارتند از:
- پاکسازی باورهای مذهبی از خرافات و تحریفات و ناب سازی مذهب،
- تکیه به ایمان مذهبی و تقویت آن،
- تقویت عرق ملی، بویژه در مقابل غرب،
- تقویت اعتماد عمومی به نظام و امید به آینده،

- توسعه علمی، فرهنگی و کیفی نیروی انسانی و پرورش نیروی انسانی کاردان و کار آفرین،
- تقویت نیروهای فنی و حرفه‌ای در سطوح مختلف،
- تقویت فرهنگ و وجدان کاری،
- شایسته‌سالاری در مدیریت‌های عمومی و دولتی و ترجیح آن بر امنیت شغلی،
- اصلاح ساختار اداری،
- اصلاح قوانین و مقررات و ثبات آنها،
- شفافیت در امور اقتصادی و اداری،
- پاسخگو بودن دستگاه‌های حکومتی به مردم،
- آمایش سرزمینی،
- استفاده از امکانات بالقوه کشور،
- استفاده از فرصت‌های موجود در سایر کشورها برای اعزام نیروی کار مازاد بر نیاز کشور،
- جلوگیری از فرار مغزها،
- گسترش فرهنگ تحقیق و مطالعه،
- افزایش آگاهی‌های عمومی،
- گسترش مشارکت عمومی و نهادهای مدنی اسلامی،
- کاهش بار تکفل و افزایش داوطلبان کار در نیروهای بالقوه فعال،
- استفاده از توان زنان در جهت توسعه همه‌جانبه کشور در چارچوب فرهنگ اسلامی،

- با ارزش محسوب شدن هر کار حلال،
- تقویت فرهنگ حفاظت از اموال عمومی و میراث فرهنگی،
- تقبیح تقاضای کمک از بودجه عمومی،
- ترغیب اقامت داوطلبانه در روستاها و نقاط دورافتاده و محروم،
- ایجاد آرزوهای قابل دسترس برای مردم،
- افزایش اعتماد به نظام و امید به آینده،

استراتژی‌ها

پس از تعیین اهداف و سیاستها نوبت به تدوین استراتژیها فرا می‌رسد. استراتژیها تحت چهار عنوان مختلف ذکر می‌گردند که عبارتند از:

- استراتژی اصلاح فرهنگ عمومی،
- استراتژی اصلاح ساختار اداری و قوانین،
- استراتژی اجتماعی،
- استراتژی تأمین اجتماعی،

استراتژیهای فوق باید توأم با بکارگیری استراتژی اقتصادی مناسب باشند که تحت عنوان استراتژی اصلاح ساختار اقتصادی از آن یاد شده است. در این مورد آخر، جنبه‌های فرهنگی اجتماعی استراتژی اقتصادی نیز ذکر شده است.

استراتژی کلی

در پایان بخش استراتژیها، با توجه به ابعاد مختلف استراتژی، استراتژی کلی که در بر گیرنده تمامی ابعاد استراتژیها است جمع بندی و تنظیم شده است.

استراتژی اصلاح فرهنگ عمومی

- اصلاح فرهنگ کار
- ترویج فرهنگ مصرف بر اساس الگوهای مناسب و قناعت
- اصلاح فرهنگ صادرات
- اصلاح فرهنگ مالیات
- ترویج فرهنگ پس انداز
- ترویج فرهنگ مناسب برای سرمایه گذاری دارایی ها در توسعه اقتصادی
- ترویج کار گروهی
- ترغیب به مشارکت
- تعدیل توقعات
- پاکسازی و نابسازی باورهای دینی از خرافات و انحرافات
- ایجاد قبح در استفاده از کمک از بیت المال
- ترویج فرهنگ حفاظت از میراث فرهنگی
- ترویج فرهنگ حساسیت و حفاظت از اموال عمومی
- تقویت اعتماد به نظام و امید به آینده

• تقویت اعتماد به نفس و احساس عزت

• تقویت خودباوری و اتکاء به تواناییهای فردی

• ایجاد آرزوهای مناسب

• معرفی ایران ۱۴۰۴ (چشم انداز)

برخی نظر سنجی‌ها نشان می‌دهد که وقتی از افراد در مورد آرزوهای آنان سؤال می‌شود، ابتدا برخی آرزوهای شخصی، مثل تحصیل، ازدواج، اشتغال، مسکن، و برخورداری از ثروت را برای خود و خانواده خود مطرح می‌سازند. و برخی دیگر ابتدا موضوعاتی نظیر پیروزی اسلام، سربلندی نظام، اعتلای ملت، طول عمر و سلامتی رهبر، رفع مشکلات و محرومیت‌های اقشار ضعیف، ذلت و خواری مزدوران بیگانه و ضد انقلاب، شکست اسرائیل و استکبار جهانی و پیروزی ملل مسلمان را آرزو می‌کنند. گرچه تقریباً همه موارد فوق (خواسته‌ها و آرزوهای فردی و جمعی) مطلوب هر دو گروه است، لیکن برخی ابتدا نیازهای جمعی و سپس نیازهای شخصی را مطرح می‌سازند و برخی دیگر ابتدا نیازهای شخصی و سپس آرزوهای جمعی را طرح می‌کنند.

باید برنامه ریزی فرهنگی به سمتی هدایت شود که افراد، نیازهای جمعی را بر نیازهای شخصی ترجیح دهند و روحیه جمعی و گروهی تقویت گردد. اگر افراد چنین روحیه‌ای پیدا کنند، در صورت مواجه شدن با پیشنهاد زندگی راحت‌تر در کشورهای بیگانه، کشور و ملت خود را رها نکرده و خدمت به بیگانگان را بر خدمت به ملت خویش ترجیح نخواهند داد و پدیده‌ای بنام فرار مغزها بوجود نخواهد آمد.

معرفی برنامه‌ها و اهداف برای سال ۱۴۰۴ شمسی و ترغیب مردم به مشارکت در تحقق آن برنامه‌ها و آرزوهای دست یافتنی، می‌تواند در این راستا مؤثر واقع گردد.

استراتژی اجتماعی و اداری

استراتژی اصلاح ساختار اداری و قوانین

• اصلاح ساختار قانون کار و سایر قوانین،

• ایجاد ساختار مناسب حکومتی برای زمینه‌سازی گسترش اشتغال و...

- حاکمیت شایسته سالاری حتی در مقابل امنیت شغلی،
- شفاف سازی امور مالی و اداری دستگاههای حکومتی،
- مقابله با مفاسد اداری،
- حاکمیت اصل شفافیتف پاسخگویی و اطلاع رسانی،
- حاکمیت اصل مردم سالاری (رعایت حقوق و احترام و شخصیت مردم)،
- جلوگیری از اسراف و تجمل،
- اصلاح سیستم اداری برای کاهش نیاز به مراجعه مستقیم و حضوری مردم.

نکته‌ای را که مناسب است به آن بطور مثال اشاره گردد، موضوع پاسخگویی به مردم است که شامل حق مردم در دریافت پاسخ کتبی به درخواستهای خود است.

ادارات، باید هر گونه درخواست دریافت پاسخ مکتوب از سوی مردم را اجابت نمایند و هر گونه موافقت و یا مخالفت با موضوع مورد تقاضا را مستدل به مقررات و قوانین کتبا" ابلاغ کنند. این امر در کنار شفافیت اسناد و مدارک و روال اداری و امکان دسترسی مردم به اطلاعات و قوانین و مقررات، زمینه تخلف کارکنان دولت و نیز زمینه بسیاری از مفاسد اداری را از بین می‌برد، حال آنکه در مقطع کنونی بسیاری از ادارات، حتی از دادن رسید نامه واصله به متقاضیان نیز خودداری می‌کنند و فقط به اعلام شماره و تاریخ ثبت نامه وارده اکتفا می‌نمایند و گاه حتی از اعلام شماره وارده نامه نیز خودداری می‌نمایند.

همچنین وقت زیادی از مراجعین به دستگاهها، برای کسب اطلاع از چگونگی روال اداری و اطلاع از اسناد مورد نیاز برای ارائه به ادارات و برخورداری از خدمات، تلف می‌شود که با یک اطلاع رسانی صحیح قابل اجتناب می‌باشد.

متأسفانه بسیاری از ادارات، از پاسخ تلفنی یا مکتوب به متقاضیان اجتناب می‌کنند و از پاسخگویی مکتوب به مکاتبات مردم که از طریق پست واصل شود خودداری می‌نمایند. به منظور رعایت وقت، حقوق، و احترام به

مراجعان، استفاده از پست و ارائه پاسخ مکتوب به تقاضای مردم، باید حتما در اصلاح سیستم اداری گنجانده شود.

استراتژی توسعه نیروی انسانی

- پرورش نیروهای کاردان و کارآفرین،
- ارتقاء سطح علمی مردم،
- جذب نیروهای کار آفرین و مغزها،
- گسترش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مقاطع زیر دیپلم تا فوق دیپلم،
- تقویت روحیه خودباوری و اتکاء و استفاده توانائیهای ذاتی،

استراتژی اجتماعی

- تنظیم جمعیت (در حین تسهیل ازدواج)،
- کاهش بار تکفل (افزایش داوطلبان کار نسبت به نیروهای بالقوه فعال)،
- جلب مشارکت عمومی در کلیه امور،
- توسعه نهادهای مدنی اسلامی،
- مبارزه با مواد مخدر و مفسدات اجتماعی،

استراتژی تأمین اجتماعی

- هدفمند در جهت اقشار ضعیف،
- هماهنگ با توان اقتصادی کشور،

- عدم تشویق تنبلی و کاهلی،

- ترجیح کمکهای نقدی بر کالایی،

استراتژی اصلاح ساختار اقتصاد

- عدم اتکاء اقتصاد کشور به فروش نفت خام،

- احتساب منابع زیر زمینی به عنوان دارایی و نه درآمد،

- اختصاص دارایی‌ها به امر توسعه عمرانی و تولیدی و...،

- اتکاء اقتصاد به کار و تلاش مشروع آحاد مردم،

- جهت‌گیری عدالت اجتماعی و محرومیت‌زدایی،

- استفاده از موقعیت ژئوپولیتیکی و ژئو اکونومیکی و مزیت‌های کشور،

- شفاف سازی اقتصادی،

- واقعی کردن قیمت‌ها،

- هدفمندسازی یارانه‌های کالاها و خدمات مصرفی و اختصاص وجوه حاصل از آن به امر آبادانی و تولید.

- اولویت بخشیدن به واقعی کردن قیمت فرآوردهای سوختی و انرژی‌زا،

- خصوصی سازی،

- اولویت در ساخت امور زیربنائی و تولیدی،

- اولویت طرحهای نیمه تمام و اشتغال‌زا،

- تکیه بر سرمایه‌های داخلی،

- استفاده از سرمایه‌های خارجی به خصوص در امور اشتغال‌زا که امکان صادرات محصولات آن وجود داشته باشد و یا کشور را از واردات بی نیاز سازد،
- استفاده از فرصتهای موجود در سایر کشورها برای اعزام نیروی کار مازاد بر نیاز ایران به خارج به نحوی که درآمد ارزی آنان به ایران باز گردد،
- رعایت محیط زیست،
- استفاده از موقعیت تاریخی و جذابیت‌های باستانی و طبیعی.
- نکته‌ای را که در اینجا لازم به تأکید است این است که متأسفانه اقتصاد ایران از شفافیت لازم برخوردار نیست. مثلاً دهها میلیارد دلار یارانه مواد سوختی و انرژی زا، در بودجه رسمی دولت انعکاس ندارد. از سوی دیگر مردم به دلیل وجود عملی این یارانه‌ها، که نتیجه آن ارزانی فوق‌العاده فرآورده‌های سوختی است، ارزش واقعی این مواد را نمی‌دانند و نمی‌توانند در مصرف آن منافع ملی را در نظر بگیرند. نتیجه این امر، اسراف فوق‌العاده در مصرف و هدر رفتن منابع کشوری باشد و شفاف سازی اقتصاد موجب آگاهی مردم نسبت به ارزش واقعی محصولات و کالاها می‌گردد و در نتیجه مصرف و هزینه منطقی می‌شود. بطور مثال افراد کمی می‌دانند که یارانه سالانه مواد سوختی و انرژی‌زا چند برابر بودجه عمرانی یک سال کل کشور است!
- همانطور که در استراتژی اصلاح ساختار اقتصادی ذکر شده است، اولویت در کارهای زیربنایی و عمرانی، آنهم در اتمام طرح‌های زیر بنایی است.
- در قسمت بعدی با توجه به استراتژی‌های ذکر شده استراتژی جامع پیشنهادی ارائه می‌گردد.

استراتژی جامع

با توجه به استراتژی‌های مختلف بیان شده، استراتژی جامع پیشنهادی را می‌توان به شرح ذیل مطرح نمود:

اصلاح ساختار اقتصادی در فضای تفاهم و هماهنگی کامل ارگانهای مختلف نظام، در راستای اتکاء به کار و تلاش مشروع آحاد مردم و عدم اتکاء اقتصاد و امور جاری کشور به ثروت حاصل از فروش نفت خام و احتساب ثروت حاصله از منابع زیر زمینی به عنوان دارایی و نه درآمد، اصلاح ساختار اداری و قوانین و حرکت

به سمت خصوصی سازی و نیز واقعی سازی قیمت‌ها و شفاف سازی اقتصاد از طریق هدفمندسازی یارانه‌ها، با اولویت واقعی کردن قیمت فرآورده‌های سوختی و انرژی‌زا و برقراری تأمین اجتماعی هدفمند، در محدوده امکانات کشور، به منظور محرومیت‌زدایی و استقرار عدالت اجتماعی و ترویج الگوهای مناسب مصرف و صرف سرمایه‌های حاصله در زمینه ساخت امور زیربنائی و تولیدی با اولویت طرح‌های نیمه تمام و اشتغال‌زا و تحقق رشد اقتصادی با توجه به موقعیت ژئو اکونومیک، ژئوپولیتیک، مزیت‌ها و حفظ محیط زیست و با تکیه بر سرمایه‌های داخلی و نیز استفاده از سرمایه‌های خارجی، بخصوص در امور اشتغال‌زا که امکان صادرات محصولات آن وجود داشته و یا کشور را از واردات بی نیاز سازد و فراهم آوردن زمینه‌های لازم به منظور استفاده از فرصت‌های موجود در سایر کشورها برای اعزام نیروی کار مازاد بر نیاز به خارج و نیز اصلاح فرهنگ عمومی و تحول ساختار نیروی انسانی به سمت پرورش نیروهای کارآفرین برای زمینه سازی تحقق توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و امنیتی همه جانبه در راستای آرمانهای اسلامی و منافع ملی کشور، در چهارچوب ۲۰ ساله و ۵۰ ساله.

راهکارها

تا کنون استراتژی‌های پیشنهادی برای رفع معضل بیکاری در راستای توسعه و امنیت ملی کشور ارائه شده است. در قسمت بعدی، برای نمونه به چند مورد راهکار در ارتباط با برخی راهبردهای (استراتژی) ذکر شده ارائه می‌گردد، از جمله:

- پرورش نیروی کار آفرین در سیستم آموزش کشور،

- تقابل شایسته سالاری و امنیت شغلی،

- مراحل شفاف سازی اقتصادی.

ب – راهکارهای حمایت از کار، تولید و سرمایه

ضعف‌های آموزشی

تعداد زیادی از کسانی که دیپلم خود را دریافت می‌دارند نمی‌توانند وارد دانشگاه شوند و این علی‌رغم ظرفیت بیش از ۴ میلیون نفری دانشگاه‌های کشور است.

این در حالی است که عده‌ای در مراحل پائین‌تر، یعنی در مرحله سیکل و برخی در پایان دوره ابتدایی درس را رها می‌کنند.

از انتقاداتی که بر نظام آموزشی کشور وارد است، این است که برنامه آموزشی کشور برای آن تعداد از افرادی که به دانشگاه راه می‌یابند، تنظیم شده است، حال آنکه باید وضعیت اکثریت آنان، به عنوان یک واقعیت در نظر گرفته شود، ضمن اینکه باید ظرفیت دانشگاه‌ها برای ورود تعداد بیشتری از داوطلبین فراهم گردد.

اگر هم اکنون، اساتید مجرب و برجسته دانشگاه در رشته‌های مختلف پزشکی، دندان پزشکی، ادبیات، تاریخ، زبان‌های خارجی، در کنکور ورود به دانشگاه شرکت نمایند و از آنها فقط در بخش ریاضیات، فیزیک، شیمی و هندسه، در سطح دیپلم امتحان به عمل آورند، نمره تعداد قابل توجهی از این اساتید، نمره‌ای کمتر از نمره همین جوانانی خواهد بود که با قبولی در دیپلم، برای اولین بار در کنکور سراسری شرکت کرده و در کنکور رد شده‌اند. علت آن نیز واضح است. یک استاد ادبیات، در رشته خود نیازی به حفظ جدول مندلیوف ندارد و محاسبات لوگاریتمی به کار او نمی‌آید و به همین دلیل نیز به مرور زمان آموخته‌های دوره دبیرستان در این درس را فراموش می‌کند. چنین اتفاقی برای دیپلمه‌هایی که نتوانستند سد کنکور را پشت سر بگذارند و مرور زمان محفوظات آنان را از یاد آنان برده است، نیز اتفاق می‌افتد.

این در حالی است که وقتی جوانان ما دیپلم می‌گیرند و می‌خواهند وارد بازار کار شده و امور زندگی خود را اداره کنند، احساس ناتوانی کرده و دچار مشکل می‌شوند. آنها در حقیقت برای کار و زندگی در جامعه و اداره امور خود تربیت نشده‌اند و آموزش‌های لازم را در این رابطه ندیده‌اند. محفوظات آنان در برخی رشته‌ها، در بسیاری از مواقع، فقط در صورتی به کار آنان می‌آید که در همان رشته‌های خاص وارد دانشگاه شوند.

با توجه به واقعیت‌های مختلف، باید هدف از آموزش، حتی در مقطع سیکل، این باشد که دانش‌آموزان از جمله برای کسب هدف‌های زیر تربیت گردند:

- توانایی برای کار و زندگی در جامعه،
- توانایی برای کار جمعی و گروهی،
- توانایی برای بهبود بخشیدن به قدرت اقتصادی و اجتماعی خود، خانواده و کشور،
- قدرت درک تحولات پیرامونی و بین‌المللی،
- توانایی برای ادامه تحصیل در مقاطع عالی

و ...

نیازهای آموزشی

باید آموزش‌ها، در آموزش و پرورش، موضوعاتی را در بر بگیرند که افراد در زندگی روزمره خود با آنها سر و کار دارند.

آموزش بایگانی و آرشیو موضوعی

هر کس، در هر مقطعی از تحصیل و در هر شغلی (حتی خانه داری و کارگری) به نگهداری و بایگانی و آرشیو مدارک و اسناد خود نیاز دارد.

تقریباً قریب به اتفاق افراد جامعه، با سیستم نگهداری و آرشیو اسناد و مدارک آشنا نیستند و حتی کسانی که تحصیلات عالی دارند از سیستم "بقچه‌ای" یا "جعبه‌ای" برای نگهداری مدارک خود استفاده می‌کنند، به این نحو که مدارک را همه روی هم در گوشه یا جعبه‌ای نگهداری می‌کنند، و به همین دلیل بسیاری از مدارک به مرور زمان گم شده یا در یافتن آنها وقت زیادی تلف می‌گردد. لذا به نظر اینجانب آموزش سیستم بایگانی حتی در دوره ابتدایی و راهنمایی یک امر مفیدی است که در تمام طول زندگی فرد به کمک او خواهد آمد.

آموزش حسابداری

حسابداری از امور دیگری است که همه به دانستن مقداری از آن نیاز دارند. بسیاری از افراد حتی با نحوه نوشتن طلبها و بدهیها در دفاتر مخصوص حسابداری آشنا نیستند. هر کس در هر شغل و سمتی که باشد، حتی اگر خانه‌دار یا غیر داوطلب کار باشد، به مقداری اطلاعات در امور حسابداری نیازمند است.

آموزش مکاتبات اداری و حقوق اساسی

نحوه مکاتبات اداری و آشنایی با حقوق اساسی فردی و جمعی و چگونگی مراجعه به دستگاه قضایی، برای احقاق حقوق خود، از جمله مواردی است که هم در مقطع سیکل و هم دیپلم لازم است جوانان آموزش ببینند. بسیاری از افراد بر این تصورند که صرف نوشتن نامه به مسئولان قوه قضائیه برای پیگیری امور کفایت می‌کند و از روال قانونی آن بی‌اطلاعند.

آشنایی با وظایف و عملکرد دستگاه‌های حکومتی و نیز آگاهی از نقش عملکرد تک‌تک افراد در وضعیت کلان کشور و آموزش هر چند محدود، در زمینه اقتصاد خرد و کلان، از نیازهای مهم جامعه است. در این صورت افراد می‌توانند رفتار و عملکرد و توقعات خویش را با واقعیات کشور تطبیق دهند.

ثبت شرکت‌ها

آشنایی هر چند محدود در زمینه مدیریت و چگونگی ثبت شرکت و مؤسسه و معاملات و ... از اطلاعات مورد نیاز هر فردی می‌باشد.

آموزش فیش برداری

آشنایی با روش تحقیق و فیش برداری و نحوه آرشیو و استفاده از آن نیز در مقاطع مختلف زندگی مورد نیاز افراد می‌باشد.

همچنین به اعتقاد اینجانب با توجه به گسترش صنعت رایانه و اینترنت که در آینده نه چندان دور به همه خانه‌ها راه خواهد یافت و تسهیلات فراوانی را برای همه افراد فراهم خواهد آورد، آموزش اینترنت امری

ضروری است. در آینده، با سواد، فقط خواندن و نوشتن نخواهد بود، بلکه توانایی کار با رایانه، در ارزیابی میزان سواد بکار گرفته خواهد شد و کسانی که توانایی کار با رایانه را ندارند، بی سواد محسوب خواهند گردید. لذا به نظر می‌رسد باید کار با رایانه و حتی آموزش تایپ، حتی در مقطع ابتدایی، در دستور کار آموزش و پرورش، قرار گیرد.

البته برخی از موارد فوق الذکر در کتب آموزشی سا لهای اخیر گنجانده شده است. باید این آموزش ها به مهارت در عمل تبدیل گردد.

راهکار آموزشی

متأسفانه سیستم آموزشی کشور در مقطع تا دیپلم، دارای نقایصی چند است، از جمله:

- تقسیم امکانات آموزشی در کل بر اساس نیازهای کشور نیست
- تعداد نیروهای فنی و حرفه‌ای آموزش دیده محدود است. در مقابل هر نیروی فنی و حرفه‌ای، چند نفر لیسانس دارند، حال آنکه باید نسبت مذکور معکوس باشد.
- فارغ‌التحصیلان آموزش و پرورش بیشتر دارای محفوظات هستند، و کمتر مبتکر، متفکر، متکی به خود و کار آفرین تربیت می‌شوند. از عمده این محفوظات نیز عملاً استفاده نشده و به مرور به فراموشی سپرده می‌شود.

اصلاح سیستم

برای اصلاح سیستم، ضروری است اقدامات زیر صورت پذیرد.

- دوره‌های فنی و حرفه‌ای تقویت شود. به نحوی که افرادی که موفق به ورود به دانشگاه نمی‌شوند، یا پس از طی مقطع سیکل، بتوانند این دوره‌ها را طی کنند. از آنجا که سالانه جمعیت انبوهی اعم از زن و مرد به سن بالقوه فعال می‌رسند و ظرفیت های دانشگاه‌ها محدود می باشد، باید ظرفیت آموزشی فنی و حرفه‌ای به شدت افزایش یابد.
- باید شیوه آموزش و پرورش در جهت تربیت نیروی‌های متفکر، مبتکر و کار آفرین تغییر جهت دهد.

در این راستا دروسی در ارتباط با مدیریت، ارتباطات، حقوق و قوانین، حسابداری و امور مالی، بایگانی، روش مکاتبات اداری، کار با رایانه، اقتصاد خرد و کلان و نیز مهارت های فنی و حرفه ای، از مواردی است که گنجاندن آن در دروس آموزش و پرورش ضروری جلوه می کند.

به طور خلاصه صفت‌هایی که باید در مقطع آموزش و پرورش و حتی دانشگاه به عنوان اهداف آموزشی و تربیتی در نظر گرفته شوند عبارتند از:

با ایمان، پایبند به ارزشها، اهل رعایت آداب، با همت و پشت کار، اهل کار، اهل کار گروهی و مشترک، اهل مشارکت در امور، ترجیح هر کار حلال نسبت به بیکاری، کارآفرین، متکی به نفس، مقتصد، اهل فکر، اهل مطالعه، توانا در سخن گفتن و نوشتن، توانا در دفاع از حقوق خود، منضبط، اهل رعایت قانون و حقوق دیگران، دارای حساسیت در حفاظت از اموال عمومی، مسئولیت پذیر، فداکار در راه اسلام، میهن و مردم، هوشیار و امیدوار به آینده.

دانشگاه‌های ما نیز نیازمند بازنگری در دروس خود برای پرورش نیروهای کارآفرین هستند. هر دانشجویی بتواند هم برای خود و هم برای دیگران ایجاد اشتغال کند نه اینکه، خود منفعلانه منتظر استخدام در یک دستگاه دولتی باشد. توقعی که متأسفانه امروزه، عمده دانشجویان از دولت دارند. خلاصه آنکه دانشگاهیان ما نیز در هر رشته‌ای که تحصیل کنند، نیاز به آشنایی با آموزش‌هایی در ارتباط با روش تحقیق، آرشيو و بایگانی، حسابداری، اقتصاد خرد و کلان، حقوق مربوط به رشته درسی خود، ارتباطات، مدیریت، قوانین و مقررات ایجاد مؤسسات و ثبت شرکتها، رایانه و تایپ دارند. کسی که وارد دانشگاه می‌شود، ضروری است که بداند که خود باید برای خود و دیگران ایجاد اشتغال نماید و لذا باید کار آفرین تربیت شود. البته این موضوع نافی وظیفه دولت در اتخاذ تدابیر ممکن برای ایجاد اشتغال در کشور نیست.

شایسته‌سالاری یا امنیت شغلی؟!

هر مسئولیتی (دولتی، حکومتی، ملی) نظیر مدیر عاملی، ریاست کارخانه‌ها، موسسات، دانشگاهها و مدیریت‌های دستگاههای دولتی، باید بر اساس شایستگی به افراد واگذار گردد.

بنابراین همواره، شایسته‌ترین افراد باید در مصدر امور قرار گیرند. بر این اساس حتی چنانچه فردی در مقطع انتصاب، شایسته‌ترین فرد برای تصدی آن مسئولیت بود، ممکن است با گذشت زمان افراد شایسته‌تری،

داوطلب این مسئولیت شوند. لذا شایسته سالاری ایجاب می‌نماید که مسئولیت آن کار به فرد جدیدی که شایسته‌تر است واگذار گردد و این امر می‌تواند مغایر با آنچه «امنیت شغلی» تلقی می‌گردد و نیز مغایر با استخدام مادام‌العمر محسوب شود.

لذا، انتصابات در مورد بسیاری از مشاغل باید به صورت زیر صورت گیرد:

- شرایط احراز مسئولیت تعیین و مشخص گردد.
- شرایط مذکور در ارتباط با شغل، هر بار در موقع انتخاب مسئول جدید، از طریق رسانه‌های گروهی به نحو مؤثر و مناسب به اطلاع واجدین شرایط برسد.
- از میان داوطلبان، شایسته‌ترین‌ها به طریق مقتضی (کتبی و شفاهی و...) گزینش شوند.
- قرارداد استخدام موقت (یک تا چهار ساله بستگی به نوع شغل) منعقد شود.
- در زمان پایان قرارداد، مجدداً از طریق آگهی، داوطلبین دعوت به همکاری شده و شایسته‌ترین فرد برای تصدی مسئولیت انتخاب شود. شاغل قبلی نیز می‌تواند به عنوان یک داوطلب مجدداً شرکت نماید و در صورت موفقیت در آزمون، مجدد بکار ادامه دهد.
- مطلب فوق بدین معنی است که حتی اگر شاغل قبلی فردی شایسته بوده و تلاش مطلوبی را داشته، لیکن فرد شایسته‌تری داوطلب این پست شد، پست را به او واگذار کنند و از این لحاظ از امنیت شغلی در قبال شایسته‌سالاری برخوردار نیست.

این شرایط موجب می‌شود مدیران و کارکنان دستگاههای دولتی همواره در صدد ارتقاء کیفیت و تواناییهای خود برآیند. مقدمه لازم برای اینکه زمینه شایسته سالاری فراهم گردد، این است که لااقل، افراد بتوانند خود را داوطلب مشاغلی نمایند که واجد شرایط آن هستند. برای تحقق این موضوع، باید از نوع مسئولیتها، وظایف و شرایط احراز و چگونگی شرکت در گزینش اطلاع داشته باشند و یکی از بهترین راهها، درج آگهی در رسانه‌های گروهی به تناسب اهمیت مسئولیت مورد نظر می‌باشد و البته اگر قانون، مسئولین را به اتخاذ چنین روالی وادار کند، زمینه عملی شدن آن فراهم خواهد گردید. هم اکنون در مورد استخدام کارمندان، چنین مقرراتی کم و بیش وجود دارد، گر چه در بسیاری از موارد رعایت نمی‌گردد، لیکن در مورد ارتقاءها و

انتصابات در رده‌های مدیریتی چنین روالی مرسوم نیست. شاید لازم باشد در نظام استخدام مادام‌العمر کارمندان دولت نیز تجدید نظر شود، تا برخی کارمندان تصور نکنند که با قطعی شدن استخدام آنها، دیگر برای همیشه به اصطلاح جا خشک کرده‌اند و می‌توانند بدون کارآیی و تلاش لازم، به اصطلاح، همیشه از حقوق دولتی (کیسه بیت‌المال) برخوردار گردند.

شفاف سازی اقتصاد

پرداخت یارانه‌ها مهمترین عامل عدم شفافیت اقتصادی است.

هدفمندی یارانه‌ها در مرحله اول آن اقدامی موثر و بسیار مفید بود لیکن هنوز هم قیمت‌های بسیاری از اقلام یارانه‌ای است.

شفافیت در هزینه‌های بیت‌المال و شرایط اقتصادی یک امر ضروری است، بخصوص در حالی که یارانه‌ها هنوز به طرق مختلف در حال پرداخت می‌باشند.

وجود قیمت‌های یارانه‌ای باعث شده است که:

- مردم قیمت واقعی کالاها و خدمات را ندانسته و نتوانند منافع اقتصادی ملی را در هزینه‌ها به روشنی ببینند و در نتیجه اسراف بسیار زیادی در مصرف صورت می‌گیرد و زیانهای جبران ناپذیری به اقتصاد کشور وارد می‌آید.

- صاحبان صنایع و مدیران و برنامه ریزان، در انجام محاسبات مربوط به مزیت‌های اقتصادی، ایجاد یا عدم ایجاد طرح‌های صنعتی و عمرانی و غیره دچار اشتباه می‌شوند و این امر آنها را در مقاطع مختلف دچار بحران کرده و طرح‌هایی که با هدف سود ملی تاسیس شده‌اند زیان‌ده می‌گردند.

- مردم از میزان برداشت خود از بیت‌المال عمومی بی اطلاع باقی می‌مانند، حال آنکه گاه تصور می‌کنند که از درآمدهای نفتی سهمی به آنها نمی‌رسد و احساس مغموم بودن و طلبکاری به آنان دست می‌دهد.

• بی عدالتی در توزیع یارانه‌ها محقق شده و پرداخت یارانه‌ها، عملاً بیشتر شامل افراد ثروتمندتری که امکان مصرف بیشتر را دارند می‌گردد. این علیرغم توزیع بخشی از درآمد حاصل از هدفمندی بین همه اقشار جامعه است.

شفاف سازی هزینه‌های آموزشی

کم نیستند کسانی که با برخورداری از امکانات کشور، رشد کرده و مدارج تحصیلی را پیموده‌اند و در عین حال، بدون در نظر گرفتن هزینه‌هایی که از بیت‌المال مسلمین برای آنان صورت گرفته، با حالتی حق به جانب، به اندک بهانه‌ای، در مقابل پیشنهاد دریافت حقوق بیشتر، خدمت به بیگانگان را بر خدمت به هموطنان خود ترجیح می‌دهند. یا اینکه با تبختر و غرور با مردم برخورد کرده و بر سر آنان منت می‌گذارند، حال آنکه به دلیل بهره‌مند شدن از بودجه‌هایی که به مردم تعلق داشته است، مراحل پیشرفت را پشت سر گذاشته‌اند و در حقیقت باید منت‌دار مردم باشند.

این افراد بطور مستقیم و غیرمستقیم، از بودجه‌های عمومی و یارانه‌های مختلف شفاف و غیر شفاف، اعم از یارانه‌های عمرانی و خدماتی بهره برده‌اند. که در مواردی این یارانه‌ها، مثل یارانه مواد سوختی و انرژی زا، حتی در بودجه دولت نیز مندرج نیست و لذا این یارانه‌ها عملاً غیر شفاف می‌باشند.

چنانچه این یارانه‌ها شفاف گردند، حداقل خاصیت آن اطلاع مردم از چگونگی دسترسی و برخورداری نسبت به بیت‌المال عمومی است.

علاوه بر یارانه‌های فوق‌الذکر، شفافیت در استفاده از بیت‌المال، در امور آموزشی و بهداشتی نیز امری مفید و ضروری می‌باشد.

بطور مثال مناسب خواهد بود که بودجه‌ای را که آموزش و پرورش و نیز دانشگاه‌های دولتی برای مقاطع مختلف تحصیلی هزینه می‌کنند مشخص شود و این موضوع در موقع ثبت نام دانش‌آموزان و دانشجویان در مقاطع مختلف تحصیلی ذکر گردد، گرچه وجه آن را از متقاضیان تحصیل دریافت ندارند.

در این ارتباط ذکر دو مثال منظور نگارنده را روشن می‌سازد:

موقع ثبت نام در دبستان، در فیش ثبت نام ذکر شود که مثلاً شهریه یک سال تحصیلی ۸ میلیون ریال است، یارانه متعلقه از بیت‌المال عمومی، ۷۹۰۰۰۰۰ ریال و مبلغ پرداختی توسط والدین دانش‌آموز مبلغ ۱۰۰۰۰ ریال می‌باشد.

موقع ثبت نام در رشته پزشکی، در دانشگاه تهران، در رسید ثبت نام دانشجویان ذکر شود که شهریه یک ترم تحصیلی (شش ماه) مثلاً مبلغ ۷۵ میلیون ریال است، یارانه‌ای که از بیت‌المال عمومی برای تحصیل دانشجو اختصاص می‌یابد مبلغ ۷۴ میلیون و نهصد هزار ریال و مبلغی که باید توسط دانشجو پرداخت شود فقط ده هزار ریال است.

مناسب خواهد بود در هنگام ارائه مدرک تحصیلی به فارغ‌التحصیلان، جمع مبلغ هزینه‌هایی که از بیت‌المال مردم، برای تحصیل نامبرده صورت گرفته است نیز ذکر گردد و برای اینکه شخص فارغ‌التحصیل بتواند در روز دریافت مدرک تحصیلی، با هزینه واقعی و به نرخ روزی که از بیت‌المال عمومی برای او هزینه شده است آگاهی یابد، تورم را نیز در محاسبه هزینه‌ها بگنجانند.

بانک مرکزی شاخص نرخ تورم از سال ۱۳۱۵ تا سال ۱۳۷۹ را برای تعیین نرخ واقعی مهریه تهیه کرده است. این شاخص دستگاه قضایی مورد قبول واقع شده و به کلیه دادگاه‌ها برای اجرا ابلاغ شده است این شاخص، قاعدتاً برای سالهای آینده نیز بررسی و محاسبه خواهد شد.^[۱]

مناسب است از این شاخص‌ها برای محاسبه هزینه‌های واقعی تحصیل فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها نیز استفاده گردد و در پایان هر مقطع تحصیلی، کل مبلغی نیز که از دبستان تا مقطع مورد نظر از بیت‌المال صرف آنان شده است مشخص و به اطلاع نامبردگان برسد.

برخی از کشورها بویژه در مقطع تحصیلات عالی، هزینه تحصیلات عالی را به صورت وام به دانشجویان می‌دهند و دانشجویان مجبور خواهند بود در صورتی که در آینده به ثروت و درآمد مکفی رسیدند، هزینه‌های تحصیلی را به تدریج به دولت برگردانند تا با استفاده از این پولها، امکانات بیشتری برای تحصیل سایرین بویژه در رشته‌های فنی حرفه‌ای فراهم گردد و ظرفیت دانشگاه‌ها نیز افزایش یابد.

طبیعی است مبالغ هزینه شده برای فارغ‌التحصیلان، به عنوان بدهی فرد به بیت‌المال محسوب گردد. این روال این حسن را نیز دارد که اگر فردی قصد ترک کشور برای خدمت به سایر کشورها را داشته باشد، موظف

خواهد بود بدهی خود را به مردم بپردازد. البته او حتی اگر مخارج تحصیلی خود را بپردازد، کماکان فرصتی را در تحصیل از دست افراد دیگر خارج کرده است، افرادی که حاضر بودند علم خود را در خدمت به مردم کشور خود بکار گیرند و خدمت به مردم کشور خود را در هر شرایطی بر خدمت به ملل بیگانه ترجیح داده و می‌دهند.

فرهنگ سازی

فرهنگ عمومی جامعه، مهمترین عامل پیشرفت یا سقوط هر ملتی است. ملت شریف ایران از نقاط مثبت و قوت فرهنگی زیادی برخوردار است، نقاط مثبتی که عامل موفقیت‌های بزرگی شده‌اند که از جمله می‌توان به نتایج زیر اشاره کرد:

- پیروزی انقلاب اسلامی،
 - شکست توطئه‌های مکرر بیگانگان و عوامل داخلی آنان،
 - مقاومت بی‌نظیر در مقابل تجاوز هشت ساله رژیم عراق، علی‌رغم حمایت‌های همه‌جانبه تمامی قدرت‌های جهان از او،
 - مقابله با محاصره اقتصادی طولانی مدت و پایدار دشمن
 - رشد و توسعه و پیشرفت کشور در زمینه‌های مختلف اقتصادی و عمرانی
 - خودکفایی و قطع وابستگی در بسیاری از امور
 - حفظ استقلال سیاسی و فرهنگی در برابر تمامی فشارها
 - حضور مردم در صحنه دفاع از انقلاب و ...
- همچنین نقاط منفی‌ای نیز در فرهنگ عمومی کشور وجود دارند که تا این نقاط منفی برطرف نگردند، حل بسیاری از معضلات غیرممکن خواهد بود.

در پاسخ به این سؤال که چرا ایران، علی‌رغم وسعت سرزمین، گستردگی منابع طبیعی و وجود نظامی اسلامی، دچار مشکلاتی از قبیل رشد بیکاری است؟! باید گفت که نقاط منفی موجود در فرهنگ عمومی مردم از مهمترین عوامل آن می‌باشد، البته توطئه‌های خارجی را نباید از یاد برد، از جمله حصر اقتصادی، جنگ تحمیلی، انواع توطئه‌های رنگارنگ، اما در این مطالعه مشخص شد که خطرناکترین توطئه دشمن، در بُعد فرهنگی آن است و استکبار از دیرباز در صدد تخریب فرهنگ عمومی بوده تا بدین وسیله ضمن جلوگیری از پیشرفت ملت ایران، زمینه سلطه خود بر آن را فراهم آورد.

شناخت وضعیت فعلی فرهنگی و نقاط قوت و ضعف آن، نقطه عطف حرکت به جلو و آغازی برای پایان مشکلات می‌باشد و باید با شناخت فرهنگ مطلوب بویژه با توجه به آموزه‌های اسلام، مسیر صحیح حرکت از وضع موجود به وضع مطلوب را شناسایی کرد. در حقیقت باید به یک فرهنگ سازی و یا ناب‌سازی باورهای عمومی براساس اسلام دست زد. فرهنگ‌سازی زمانی طولانی نیاز دارد و باید این فرهنگ سازی در تمامی ابعاد صورت پذیرد و افراد را از زمان کودکی شامل گردد.

وارد کردن مفاهیم صحیح در کارتونها و قصه‌ها برای کودکان، در کتب و برنامه‌های درسی مهدهای کودک و آموزش و پرورش، دانشگاهها، در فیلمها، سریالها، اشعار، کالاهای هنری، سخنرانی‌ها، مسابقات و... و بکارگیری شیوه‌های بدیع، هنری به صورت مستمر و غیرمستقیم در فرهنگ سازی تأثیر بسزایی دارد. موضوع آنقدر مهم است که باید مطالعات زیادی صورت پذیرد تا یک حرکت صحیح و مطمئن را تضمین نماید. در قسمت بعدی پیشنهاداتی برای انجام تحقیق ارائه می‌گردد. باشد تا اهالی تحقیق و مطالعه بدان همت گمارند و راه را برای اصلاح فرهنگ عمومی و در نتیجه برای پیشرفت کشور و سعادت ملت شریف و موفقیت بیش از پیش نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران فراهم آورند.